

DE FØRSTE FANNIKERE

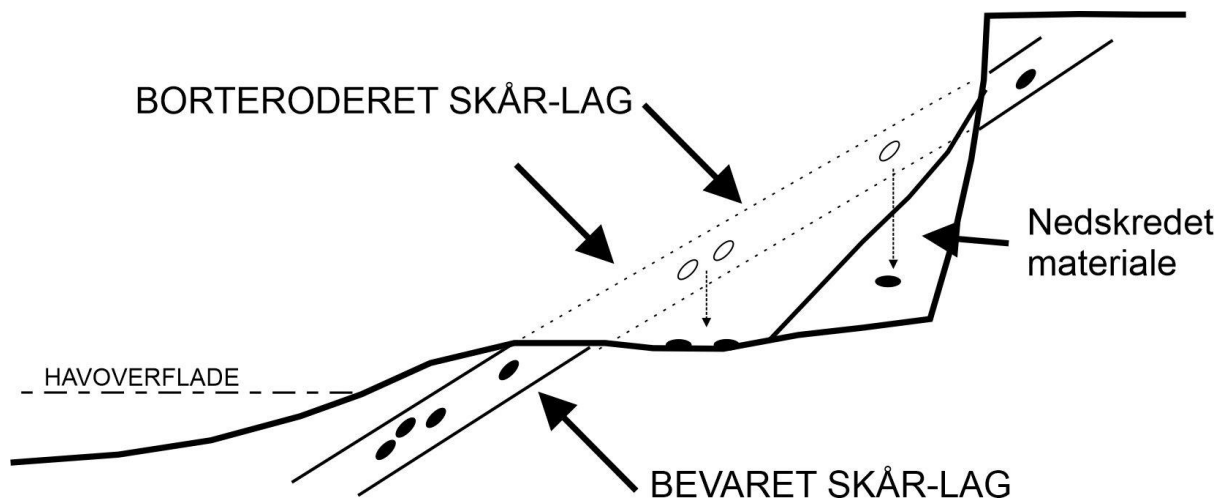
Af Kirsten Frederiksen, Januar 2022.

Efter at have erfaret at den ældste del af Fanø er fundet på Halen, og at nogle af disse gamle lag lå over havniveau har jeg siden 2019 afsøgt spidsen af Halen, og har her fundet et stort antal potteskår. Potteskårene er af Sydvestjyske Museer dateret til Ældre Jernalder, nærmere betegnet før-Romersk til tidlig Romersk Jernalder, altså for omtrent 2.000 år siden.

Den røde oval viser, hvor de fremgravede fund i oprindelig position er gjort. Betonkeglen nederst i billedet er en geodætisk sten, som stod på toppen af Skrånbjerg. Den nordlige del af Skrånbjerg er eroderet bort af havet, og stenen er derfor sunket ned på stranden.

Jeg fandt i april 2019 mange potteskår på selve strandfladen, som blev afleveret til Sydvestjyske Museer. Senere har jeg ikke gjort fund det samme sted - eller ved skrænterne eller umiddelbart under disse, måske fordi de her ville drukne i en masse nyt nedskredet sand, og derfor kunne være svære at finde. Alle løsfund fra senere end april 2019 er gjort i havstokken på kysten, der eroderes kraftigt i disse år. Som noget nyt er der fundet begravede store skår og bunker af skår på en linje langs kysten, som angivet på fotoet herover. Der er i alt gjort begravede fund 6 forskellige steder, med ca 2 meters afstand i 2019 og en stor mængde løsfund i 2019, 2010 og 2021.

Som antydnet på principskitsen herover formodes det, at skår-laget/lagene har en hældning mod vandet, og at in situ skårlaget befinder sig under den røde ellipse på fotoet ovenfor. På strandfladen er skår-laget borteroderet, men har efterladt enkelte spredte skår.

De begravede in situ fund findes ofte som flere potteskår sammen, og indimellem som store pakninger. Eksempler på sådanne sammensatte fund er vist herunder. Nogle af skårene hører tydeligvis sammen (foto th), mens andre er et sammensurium fra flere potter (foto tv).

Nogle af potteskårene er store og velbevarede som det på billedet til venstre herunder. Det stammer fra en potte med en stor ombukket rand foroven og med et øre på siden, som minder om næsten jævnaldrende potter fundet rundt omkring i Danmark. Herunder vises fundet fra Fanø (tv) sammenstillet med et kar fra Hjørring Museum (th).

Der er fundet en del forskellige typer randskår og forskellige keramiktyper. Der er mindst tale om skår fra 20 forskellige potter eller urner af meget forskellig størrelse, de største med en diameter på op mod en 30-40cm. Andre kar er noget mindre, og andre meget små i størrelse, nærmest som drikkekrus. Om der er tale om husholdningskar eller urner til begravelse må fagfolk undersøge, når de modtager hele den del af potteskårssamlingen, der ikke udstilles på Fanø. Mange af karrene er sodsværtede udenpå, sikkert efter at have stået over ildstedet.

Fanø har ikke et museum for fortidshistorie, hvor potteskårene naturligt kunne placeres, så Fanøs tidlige historie og dermed potteskårene er for tiden lidt "hjemløse".

Sydvestjyske Museer har i 2019 fået mine først fundne potteskår, der i dag ligger i et depot i Ribe og der er vist ikke mange på Fanø, der har hørt noget særligt om fundet. Museet vil også gerne have og registrere resten af potteskårene, men jeg er bange for at de også bare kommer til at ligge og samle støv i en skuffe uden for Fanø. Allerhelst ville jeg, at fundene bliver formidlet på Fanø, idet de repræsenterer de første påviste bosatte fannikere. Det ville efter min mening være ideelt med en udstillingsmontre med de bedste potteskår og en forklarende tekst på rådhuset ved siden af Fanøs "dåbsattest" fra 1741.